

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**
2021-2022 н.р.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна вивчає аспекти природокористування, особливості використання окремих видів природних ресурсів, а також проблеми, що виникають внаслідок антропогенного впливу на природне середовище

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Освітня програма	Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Загальний обсяг дисципліни	4/120 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	Екології та географії
Курс	I
Семестр	I
Вид підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Види занять	лекції, практичні, самостійна робота
Методи навчання	словесні, наочні, практичні, репродуктивні, поясню- вально-ілюстративні
Форма навчання	очна, дистанційна
Лінк на дисципліну	

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Самостійна робота	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Залік			Екзамен	
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Денна	I	I	4/120	40	24	-	16	-	80	-	+	-	

2. Викладачі

Прізвище, ім'я, по батькові
Посада:
Е – mail: Тел.:

Бриндзя Ірина Володимирівна,
кандидат біологічних наук, доцент
завідувач кафедри екології та географії
ira_3107@ukr.net, тел. 0964609413

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання	Мета: курсу полягає у тому, щоб ознайомити студентів з основними положеннями природокористування, сформувані у студентів уяву про особливості використання окремих видів природних ресурсів, а також проблеми, що виникають внаслідок антропогенного впливу на природне середовище
Компетентності	Програмні компетентності. <i>Розвинути у здобувачів вищої освіти такі компетентності:</i> <ul style="list-style-type: none">• Здатність спілкуватися іноземною мовою.• Здатність застосовувати знання на практиці.• Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.• Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Прагнення до здоров'я, благополуччя і безпеки.• Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).• Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.• Здатність популяризувати у просвітницькій діяльності найважливіші досягнення національної та світової біологічної науки та освіти.• Здатність застосовувати знання з природничих наук у напрямі сталого розвитку суспільства та аналізувати наслідки людської діяльності у природі.• Здатність використовувати знання і практичні навички у галузі біологічних наук та на межі предметних галузей та вирішувати складні задачі і проблеми, які потребують інтеграції знань.• Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.• Здатність до використання у професійній діяльності новітніх педагогічних технологій, самовдосконалення професійної майстерності, дотримання академічної доброчесності та педагогічної етики.
Результати навчання	Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність здобувачів вищої освіти: <ul style="list-style-type: none">• Виявляти потреби, здібності, інтереси, навчальні можливості учнів та організувати з їх урахуванням процес навчання, виховання і розвитку.• Розуміти сучасні тенденції розвитку природничих наук та їх внесок в реалізацію концепції сталого розвитку суспільства, вміти аналізувати новітні розробки в галузі біології та здоров'я людини у професійній діяльності.• Розуміти концепції та досягнення сучасної біології, мати єдине системне бачення біологічних процесів.

Пререквізити дисципліни	Передумовою для вивчення навчальної дисципліни «Основи раціонального природокористування» є знання одержані здобувачами під час навчання у закладах загальної середньої освіти, освітньому рівні бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліста, здобутих за іншою спеціальністю.
Постреквізити дисципліни	Вивчення дисципліни значно розширює кругозір студентів, сприяє розвитку як спеціалістів, так і дозволяє їм отримати знання і сформувати вміння, необхідні для проведення біологічних досліджень та сприяє формуванню в них наукового світогляду.

4. Програма дисципліни

Зміст лекційного матеріалу

№ п/п	Зміст основних розділів дисципліни	к-сть год
1	Теоретико-методологічні основи природокористування. Поняття про процес природокористування. Поняття «природні ресурси» та «природні умови» в історичному та сучасному розумінні. Історичні етапи природокористування. Раціональне та нераціональне природокористування. Типи і напрямки природокористування. Процес природокористування на сучасному етапі.	2
2	Методи дослідження проблем природокористування. Теоретична та емпірична методологія. Значення верифікаційних методів. Використання загальних та спеціальних методів. Класифікація методів за напрямками та завданнями дослідження. Застосування загальнонаукових та традиційних географічних підходів. Роль системного підходу в оптимізації природокористування.	2
3	Правове регулювання процесу використання природних ресурсів. Законодавство України про природні ресурси та порядок їх використання. Контроль за функціонуванням промислових підприємств. Правове регулювання. Науково-технологічний прогрес та економіка природокористування. Науково-технологічний прогрес та його складові. Безвідходні технології. Ресурсозаощадження. Вторинне ресурсокористування.	2
4	Екологічна проблема в історії людства та пошук шляхів її вирішення. Екологічні проблеми та кризи в історії людства. Дія «геологічної сили». Сталий розвиток, сучасна глобалістика та прогнози стану довкілля. Оцінка можливостей переходу до сталого розвитку країн Світу та України зокрема.	2
5	Умови і ресурси раціонального природокористування. Принципи та критерії ефективності раціонального природокористування. Класифікація та оцінка природних ресурсів. Природні ресурси України та Світу. Природні ресурси та раціональне природокористування. Особливості ресурсоспоживання у різних галузях господарства.	2
6	Особливості використання природних ресурсів. Поняття про геологічне середовище та геологічні процеси, мінеральні ресурси. Класифікації мінеральних ресурсів. Наслідки втручання у геологічне середовище. Поняття про антропогенні та природно-антропогенні форми рельєфу. Передумови формування порушених земель. Етапи та напрямки проведення рекультивативі порушених земель.	2
7	Земельні ресурси. Земельний фонд, категорії земельних угідь. Напрямки використання земельних ресурсів. Основні вимоги до земель, що використовуються у промисловості та будівельній індустрії. Родючість як основна властивість ґрунтів, що використовуються у сільському господарстві.	2

	Наслідки використання земель. Поняття про деградацію земель. Техногенне забруднення ґрунтів на сучасному етапі. Напрямки оптимізації стану земельних ресурсів.	
8	Використання атмосферного повітря як природної умови та ресурсу. Значення повітря в природі та житті людини. Будова та склад атмосфери. Наслідки використання повітря. Природні та антропогенні осередки забруднення повітря. Крапкові, лінійні та ареальні осередки забруднення повітря. Поняття про пересувні та стаціонарні джерела забруднення повітря. Промислове та транспортне навантаження на атмосферне повітря. Вміст основних забрудників повітря. Вплив забрудненого повітря на прояв глобальних проблем людства. Проблема зміни клімату, руйнування озонового шару, випадання кислотних опадів, формування смогів.	2
9	Значення водних ресурсів. Характеристика водних потоків та можливостей їх використання. Еколого-господарські особливості водойм замкнутої форми. Самоочисна здатність води, основні механізми. Евтрофікація води. Поняття про водоспоживання. Основні джерела забруднення водних об'єктів. Вплив стічних вод промислових підприємств на якість води. Використання води у комунально-побутовому господарстві. Вплив транспортних забрудників на якість води у водних об'єктах. Характеристика показників якості води. Поняття про гранично-допустимі концентрації речовин. Вимоги щодо якості води різних категорій водокористування. Ресурси вод Світового океану.	2
10	Особливості системи енергопостачання. Поняття про енергоресурси. Традиційна та альтернативна енергетика. Типи енергопідприємств та їх вплив на довкілля. Принципи роботи теплових електростанцій. Двоєке ставлення до атомної енергетики. Проблема захоронення радіоактивних відходів. Місце ГЕС у світовій енергетиці. Перспективи розвитку вітрової енергетики. Використання енергії Сонця, припливів і відпливів та надр Землі. Значення біопалива для отримання енергії.	2
11	Характеристика лісових ресурсів. Роль лісів у природі та житті людини. Ліс як системний об'єкт. Лісистість території. Законодавство України про використання та охорону лісів. Лісокористування та лісовідновлення. Напрямки використання ресурсів лісу. Недеревні ресурси лісу. Проблеми лісів. Напрямки оптимізації використання та охорони лісів.	2
12	Особливості тваринних ресурсів. Вплив фауни на господарську діяльність людини. Видове різноманіття тварин. Напрямки використання тваринних ресурсів. Закон України про охорону та відтворення тваринних ресурсів. Порядок здійснення мисливства.	2
	Усього	24

Тематика практичних робіт

№ п/п	Тематика практичних занять	к-сть год
1	Природні ресурси України та їх раціональне використання.	2
2	Мінеральні ресурси України та питання їхнього використання.	2
3	Водні ресурси України та питання їхнього використання.	2
4	Земельні ресурси України та еколого-економічні питання їхнього використання.	2
5	Кліматичні ресурси України.	2
6	Біологічні ресурси та еколого-економічні питання їх	2

	використання.	
7	Природно-заповідний фонд України.	2
8.	Природокористування в Карпатському регіоні. Стан та перспективи.	2
	Всього	16

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента з дисципліни включає: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до самостійної роботи; співбесіда з лектором та підготовку до семестрового заліку.

- Опрацюйте історичні етапи природокористування.
- Охарактеризуйте типи і напрямки природокористування.
- Проаналізуйте роль системного підходу в оптимізації природокористування..
- З'ясуйте аспекти вторинного ресурсокористування.
- Охарактеризуйте екологічні проблеми та кризи в історії людства..
- Охарактеризуйте особливості ресурсоспоживання у різних галузях господарства.
- Проаналізуйте етапи та напрямки проведення рекультивації порушених земель.
- Охарактеризуйте напрямки оптимізації стану земельних ресурсів.
- Проаналізуйте значення повітря в природі та житті людини.
- Поясніть вплив забрудненого повітря на прояв глобальних проблем людства.
- Проаналізуйте еколого-господарські особливості водойм замкнутої форми..
- Опишіть вимоги щодо якості води різних категорій водокористування.
- Охарактеризуйте Місце ГЕС у світовій енергетиці.
- Опишіть перспективи розвитку вітрової енергетики.
- Проаналізуйте напрямки оптимізації використання та охорони лісів.
- Проаналізуйте Закон України про охорону та відтворення тваринних ресурсів.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

м. Дрогобич, вул. Т. Шевченка, 23, навчальний корпус №11 біолого-природничого факультету (Дистанційне навчання).

Технічне та програмне забезпечення навчальної дисципліни: таблиці, мультимедійне обладнання, навчальні та навчально-методичні посібники.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений з викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, самостійною роботою, співбесідою з лектором.

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, співбесіди з лектором, написання самостійної роботи. Формою підсумкового контролю є залік.

Поточна успішність (max 100 балів) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (max 56 балів), виконаної *самостійної роботи* (max 30 балів) та *співбесіди з лектором* (max 14 балів).

Розподіл 100 балів між видами робіт

Види запланованих робіт	Кількість балів за семестр
Відповіді на практичних заняттях	56
Самостійна робота	30
Співбесіда з лектором	14
Всього балів	100

Загальний бал на практичних заняттях max – 56 балів. Кожне практичне заняття оцінюється у 7 балів.

Кількість балів, що виставляється за практичне заняття враховує: усне опитування студентів на занятті та знання теоретичного матеріалу – 4 балів, вміння вирішувати ситуаційні задачі та завдання – 3 бали.

Самостійна робота (30 балів) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової самостійної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Співбесіда з лектором (14 балів) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Семестрова підсумкова оцінка у семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усно-письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. Політика дисципліни

Політика щодо перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчими балами (80% від можливої максимальної кількості балів за вид роботи). Перескладання усіх видів навчальної роботи відбувається за наявності поважних причин, у терміни, визначені кафедрою та узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних занять.

Політика щодо відвідування. Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом навчання за відсутності об'єктивних причин. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, навчання за подвійним дипломом, індивідуальним планом) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником факультету. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять усі види запланованих робіт у терміни, визначені їх індивідуальним планом та узгоджені з викладачем.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. а) основна:

1. Боголюбов В. М., Соломенко Л. І. Основи екології та збалансованого природокористування : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К. : ДІА, 2009. – 158 с.
2. Боголюбов В. М., Соломенко Л. І., Предместніков О. Г., Пилипенко Ю. В. Екологія з основами збалансованого природокористування : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Херсон : Айлант, 2009. – 216 с.
3. Екологічні основи збалансованого природокористування в агросфері : навчальний посібник / за ред. проф. С. П. Сонька та Н. В. Максименко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 572 с.

4. Карпатський регіон : актуальні проблеми та перспективи розвитку / НАН України. Інститут регіональних досліджень : наук. ред. В. С. Кравців. Львів, 2013. – Том 1. Екологічна безпека та природно-ресурсний потенціал. – 2013. – 336 с.
5. Кирилюк М.І. Основи раціонального природокористування та охорона природи : підручник : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці, 2012. - 351 с.
6. Клименко М. О., Борисюк Б. В., Колесник Т. М. Збалансоване використання земельних ресурсів : Навчальний посібник. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. – 552 с.
7. Клименко М. О., Залеський І. І. Збалансоване використання водних ресурсів : Навчальний посібник. – Рівне : НУГВП, 2016. – 337 с.
8. Сухарев С. М. Чундак С. Ю., Сухарева О. Ю. Основи екології та охорони довкілля. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 394 с.
9. Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів в Україні. – К.: Знання, 2001. – 113 с.
10. Царенко О.М., Несветов О.О., Кабацький М.О. Основи екології та економіки природокористування: Навчальний посібник – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.

Додаткова:

11. Мельник Л. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : Підручник. – Суми, 2005. – 759 с.
12. Бриндзя Ірина, Слободян Людмила, Цайтлер Мирон, Кучманіч Неля. Стратегія сталого розвитку: навчальний посібник. Дрогобич: Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2021. 29 с.
13. Яцик А. В. Екологічна безпека України. – К. : Генеза, 2001. – 216 с.
14. Яремчук І.Г. Економіка природокористування. - Київ: Пошуково– видавниче агентство “Книга Пам’яті України”, Видавничий центр “Просвіта”, 2000. – 242 с.
15. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 41.

Інформаційні ресурси

Web-ресурси

16. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
17. Онлайн енциклопедія «Британіка». Режим доступу: www.britannica.com
18. Науки про Землю / Електронний довідник студента. Режим доступу: <http://www.students.by/earth.htm>
19. Журнал "Природа": <http://ras.ru/publishing/nature.aspx>
20. Офіційний сайт Міністерства екології і природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua>

Викладач _____
Підпис

Бриндзя І.В.
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії
Протокол № 2 від _____ лютого 2022 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

І.В. Бриндзя
Ініціали та прізвище